

У недељу је на Б-92 објављена вест да Скупштина Србије до краја године неће стићи да усвоји више од 30 закона неопходних за приближавање ЕУ. За застој се оптужује пре свега опозиција. Док су други парламенти ударнички доносили законе које је ЕУ од њих тражила, у српском парламенту опозиција подноси бројне амандмане. „Представници Владе Србије”, наводи се у вести, „воле да напомену како је Словенија у одређеним моментима усвајала и по 120 закона у једном дану, а да је бугарски парламент усвајао неке законе на енглеском, јер није било више времена за превођење. Влада очекује и да српски парламент покаже такав ентузијазам.”

Добро се сећам различитих извештаја о стању парламентаризма у Милошевићевој Србији. Делове неких извештаја сам и сам писао. Једна од најчешћих замерки била је да је српски парламент сведен на пуку машину за изгласавање закона. После напуштања социјализма и доношења нових устава (Србије 1990. и СРЈ 1992) требало је променити готово цео правни систем. Само у 1991. години донесено је 158 нових закона. Опозиција је, међутим, стално нешто закерала. Влада је њу оптуживала да намерно подноси амандмане како би ТВ преносе седница користила за страначку промоцију. Пошто је још у децембру 1995. године било много закона несагласних са Уставом, а због повећања ефикасности одлучено је да се укину скупштински преноси. Опозиција је на то напустила парламент. Парламентарна већина је, међутим, наставила да ради као да се ништа није десило. Како би демонстрирала повећану ефикасност, скупштина је на првој седници без опозиције, 20. марта 1996, само за један сат усвојила девет закона. И док су владини медији објављивали хвалоспеве „плодном раду парламента”, ми остали смо писали жучне критике на рачун „фарсе од парламентаризма”.

Сада одједном бивамо поучени да је са таквом „ефикасношћу” све у реду, само ако су циљеви „прави”. Милошевићев циљ није био исправан, али наш јесте. Зато је пожељно да се усваја и 120 закона у једном дану, као и да се усвајају закони на енглеском. Оно је била „фарса од парламента” и „смејурија од скупштине”. Ово ће, међутим, бити „модеран и ефикасан, европски парламент” који ће самопрегорно изгласавати све што се затражи. Светли циљеви евроинтеграције очигледно да немају цену.

Занимљива је и паралела у методама обесхрабривања опозиције да начелно одбацује или амандмански поправља предлоге закона. Милошевић је то покушао да изведе укидањем ТВ преноса. Сада се то ради изменом скупштинског Пословника. По предлогу новог пословника, расправа о предлогу закона може се обавити по скраћеном поступку ако је реч о „усклађивању закона са прописима ЕУ” (чл. 97). Скраћени поступак подразумева, рецимо, да начелна расправа о предлогу закона не може бити дужа од три часа (чл. 98). Такође, док је по садашњем пословнику могуће водити и до 15 минута расправе о сваком амандману, по новом та расправа не може бити дужа од пар минута (минут подносилац амандмана, минут предлагач закона и евентуално још толико за некога из друге посланичке групе; чл. 156). Укупно време расправе о амандманима на неки предлог закона, за расправу по скраћеном поступку, такође, ограничено је на три сата (исто).

Можда наши скупштинари заиста треба да науче да буду рационалнији и бржи. Ипак, необично је да су они проглашени јединим кривцима за споро усвајање „европских закона”. Подаци, међутим, говоре да главни „чеп” ипак није у скупштини, већ у влади. Према изјави Ласла Варге, председника парламентарног Одбора за европске интеграције, на усвајање у скупштини чека 12 „европских” закона, један закон је још на одбору, три закона чека на усвајање у влади, 14 закона још није дошло на владу, док 12 закона озбиљно није ни почело да се пише. Дакле, наспрам 13 закона, за чије се споро усвајање и може окривити скупштина, је 29 закона за чије кашњење је недвосмислено одговорна влада.

„На вука повика, а лисице месо једу”. Под изговором да нам је скупштина неефикасна, врши се, дакле, доста сумњива редукација нашег парламентарног живота. Парламентаризам има своја правила, своју логику функционисања. Некада је рад парламента спор, некада је праћен и намерном опструкцијом. Али, све је то цена демократије, коју је ипак боље платити него живети у ауторитаризму.

Није било далеко време када је у име изградње социјализма суспендован парламентаризам као „спор” и „застарео” систем. Сви знамо како се то завршило. Сада се хоће да се у име „евроинтеграција” поново редукује парламентаризам. Сви знамо како се то може завршити. Знају то чак и они који се за тако нешто залажу. Али, они ваљда мисле да је то само привремено. Нажалост, у таквим стварима нема привремености. Зарад неких годину дана ранијег добијања статуса кандидата – ствар која је тренутно јако далеко и због Младића и због финансијске кризе – ми ризикујемо да упропастимо оно што смо тешком муком изборили. Исплатили се то?